

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési díjakat, hirdetések szövegét és díját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre 12 K
Félévre 6 K
Negyedévre 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
* Hirdetés ára oldalanként 40 korona. *

TARTALOM-JEGYZÉK. **Vezércikk:** Tolstoj, Haeckel, meg a pápa. Irta: G. H. — A magyarhoni ágost. hitv. evang. missióegyesület közgyűlése. Irta: Scholtz Otón — A lelkészek tanuló fiait segélyző intézet közgyűlése. — **Tanügy.** — Toronyavatás. — **Tárca.** Néhány szó a magyarhoni ev. egyházmeggyék monographiáiról egy némely honti esperességi történeti részlet közzétételével kapcsolatban. Irta: Krupec István. (Vége). — **Belélet.** — **Pályázatok.** — **Hirdetések.**

Tolstoj, Haeckel, meg a pápa.

A jasznaja—polyánai remete végre eljutott tehát az örökkévalóság kapujához, a hová halála alaptalan hírért hozó sürgönyök már két ízben is elszállították őt. — Most valóban ott van. És mi részvételt látjuk távozni őt, az újkor legnagyobb klasszikusát, legmélyebben járó filozofusát, a ki rangot, kényelmet, arisztokrata kiváltságokat, vagyoni előnyöket megtagadva, a holt filozofiai rendszereket felforgatva, akart a régi, apostoli evangéliumi keresztyénség communisztikus életirányában haladni, — de igaz communio nélkül; hívő, vallásos lélek színében csillog, egyházszeretet nélkül, — művészi lélekrajzot ír a kor nagy tévedései felől, igazi gyógyító hatás nélkül. Az ember igazán elámúl a fényes elme tragikus sorsán, a mikor látja, hogy fényes tehetség, lázas munkavágy, nemes ösztönök önzetlenséggel, lemondással párosult művészi kifejezésre juttatása mindmind hiába való — mindez elmúlik anélkül, hogy irodalomtörténeti értéken kívül egyebet hagyna maga után, mert az a néhány tolsztojánus, a ki ma még esküszik a jasznajai prófétára, hamarosan bele — vagy visszaolvad az együtt haladó társak tömegébe. — Halálos ágyán tetéződik tragikuma. Menekül a bűnös emberiség elől, a magányba, és bevonul az általa megtagadott egyház kolostorába; leánya előtt titoknak ismeri el az élet ismeretét, holott írásaiban a halál utáni létről is teljes bizonyossággal és hittel beszél; feleségétől haraggal válik el, rokonságát látni sem akarja, bár a pupilla érzékenyen reagál, tehát eszméleténél van! Ime, csupa talány, csupa ellentmondás, csupa tragikus összeütközés. Honnan? Miért?

A mi nézetünk szerint azért — (és ezt a szempontot nem látjuk kidomborítva a róla szóló fejtegetésekben sehol,) — mert egész felfogása és igyekezete egy alapvető nagy hibában szenvedett: *ő a mai emberekkel akarta megvalósítani Istennek országát!* Ez volt az ő alapvető tragikuma, az elméleti ingadozásának, kedélye hullámvásának, rejtélyes szokásainak, cselekvéseinek magyarázata. Elfelelte, hogy a legideálisabb, legmagasztosabb élet-eszményt máról-holnapra megvalósítani nem lehet, hogy azt az időpontot, a midőn ez megvalósul, az Isten örök gondviselő bölcsesége tartotta fenn önmagának!

Tolsztoj aluszik. Törekvései szárnyuk-szegetten omlottak össze. De a szellem, a mely azokat létrehozta, él — és élni fog a tökéletesedni és boldog életet élni vágyó emberiséggel együtt mind az örökkévalóságig!

* * *

Haeckel! Egészen más név. Egészen más pálya, más sors! Él és uralkodik a természet-tudományok, a Darwinista és evolutionista tudós elméletek szürke égboltozatának ünnepelelt csillaga gyanánt, a kinek azt a lépését, hogy mostanában kilépett az evangélikus — és általában minden pozitív hiten alapuló életközösség kebeléből, nagy diadallal kommentálják az egyházellenes lapok és csak azon tűnődnek: Miért nem tette meg azt eddig is? . . . Miért? Mi megmondjuk. Azért, mert a mi hitünk szerint *most se tette meg őszintén, szívből, igaz meggyőződésből.* Mert mennél magasabb fokán van az ismeretnek az igaz tudós, — annál inkább érzi, látja a nagy problémák ama megfejthetetlen láncolatát, a melynek első szemét csak a hit tartja kezében. Tudja ezt Haeckel is s lett légyen

természettudományi ismeret—elméletében bármily ellensége is a pozitív hitnek, de szíve kételyeinek világában, önmaga előtt, a mikor nem ellenőrzi senki a tudós következetességét, bizonyára még ma is a hithez menekül. Az ő kilépése tehát nem a tudomány diadala az egyház és a hit felett, de voltaképpen a hitetlen tömeg számára hozott áldozat a tudós hírnevének megőrzésére.

* * *

A pápa. Ez a sorban a harmadik. Antimodernista esküre kötelezi papságát. Szerzetesi életmódokat szigorít, az első áldozás életkorát a zsenge gyermekkor hetedik évéig szállítja le, ifjakat, leányokat ábrándos kongregációkban egyesít, a reformatio ellen dörmedelmes encylikákat bocsát világgá, a Ferrereket írtó szellemével máglyára hurcolja a szabad meggyőződést, harcokat, forradalmakat provokál, kulturharcba dönti eladdig leg-hívebb országait és sikerül is neki egyiket a másik után elveszitenie. Legyen az ő ártatlan középkori kedvtelése szerint!

* * *

Ez a három név — a három véglet. Középpütt, a keresztyén hitélet és erkölcsi világrend központjában pedig mindörökké rendületlenül ott áll **Krisztus**, az Ő hitének és erkölcsi példájának zavartalan feinségében, a ki felé a gyarló emberiség *igyekszik*, a kitől a hitetlenek *az emberiséget hiába akarják* eltántorítani, és a kit a pápaság *soha meg nem fog érteni*, de a ki győzni fog mindene-ken és *lesz egykor minden — mindenekben!*

G. H.

A magyarhoni ágost. hitv. evang. missióegyesület közgyűlése.

A magyarhoni ágost. hitv. evang. misszió-egyesület november 10-én d. u. 4 órakor Budapesten az egyetemes egyház üllői-úti épületének imatermében tartotta első évi rendes közgyűlését. *Pröhle Károly* egyesületi jegyző írásnyelvezése és *Steltzer En're* világi elnök megnyitó beszéde után *Schltz Öd'n* egyházi elnök terjesztette elő jelentését az egyesület eddigi működéséről, valamint a jövő évi munkater-
vet is.

A tárgyalás folyamán elhatározta a közgyűlés, hogy oly tagok s egyesületek, akik az évi tagsági díjnak körülbelül megfelelő tőkeösszeget, legalább 100 koronát egyszer s mindenkorra fizetnek be az egyesület pénztárába, *alapító tagoknak* tekintetnek és rendes tagsági jogokat élveznek. — Az egyesület pénzeinek kezelésére és hova fordítására vonatkozólag ki-

mondattott, hogy az alapítványok, hagyományok, valamint az alapítotagok befizetései tőkésítettnek. Tőkésítendő mint külön misszióalap az egyesület rendes évi jövedelmének 10 % is, míg 90 % az egyesület költségeinek levonásával a Lipcsei Misszió támogatására fordítandó.

Egyesületünknek a Lipcsei Misszióhoz való viszonya olyanképpen határozott meg, hogy az ezen egyesület kötelekébe lépő magyarországi ág. hitv. ev. misszió-növendékek kiképzetéséről erőnkhez képest gondoskodunk s főképpen azon missziói állomások fenntartására törekszünk, a melyeken idővel ezen magyarhoni ág. hitv. ev. hittérítők működnek. Evégből egyesületünknek fentebb említett jövedelmi részét negyedévi részletekben a Lipcsei Misszió pénztárába beszolgáltatjuk. Ezen szolgálatok fejébe a missziói munkában való aktív közreműködés és fentebb említett határozatok helyes keresztül vitelének figyelemmel kísérése céljából évenként szavazati joggal bíró képviselőt küldünk a Lipcsei Misszió-közgyűlésére. A jövő évi közgyűlésre Lic. *Schmidt Károly* fennő pozsonyi lelkész missziói tanácsstag küldetett ki, hogy egyesületünket a Lipcsei Misszió közgyűlésén képviselje.

Mint hogy egyes egyházhatóságok egyesületünk mellőzésével még mindig egyenesen Lipcsébe küldik a náluk befolyó missziói adományokat, holott egyházunk méltóságának is jobban megfelelne, ha az összes hazai missziói adományok misszió-egyesületünk pénztárába folynának s onnan tekintélyesebb összegben küldetnének tartzán rendeltetési helyükre, a közgyűlés újból azon iszteletteljes kéréssel fordul egyházunk mindazon hatóságához, melyek missziói adományokat gyűjtenek, hogy azokat hazai missziói egyesületünk pénztárába juttassák, illetve, hogy azok továbbításánál misszió-egyesületünk közvetítését vegyék igénybe. — Az egyetemes közgyűlés által jóváhagyott alapszabályokat a közgyűlés praktikus okokból láttamozás végett a belügyminiszteriumhoz is felterjeszti.

Mivel *Roth Henrik* hazai egyházunk első és eddig egyetlen misszió növendéke már a Lipcsei Misszió szemináriumának hatodik évfolyamát végzi s így a jövő ősszel kiküldetik a nagy misszió mezőre, a közgyűlés megbizta az elnökséget, hogy ezen ünnepélyes kiküldetés alkalmával az egyházunkra oly jelentőség-teljes aktusnál egyesületünket képviseli.

A misszió-egyesület tagjainak száma, mely az alakuló közgyűlésen 141 volt, mostanig 349-re emelkedett. Ezek közül 19 alapító, 189 rendes és 141 pártoló tag. Méltóságos *Véssey Sándor* dunántúli egyházkerületi felügyelő úr, ki tavaly 500 koronával lépett alapító tagjaink közé, ezidén ismét 200 koronával gyarapította alapítványát. Bevételünk az első egyleti évben 4746 korona 57 fillér volt. Ebből a Lipcsei Missziónak 2752 korona 73 fillért küldtünk, míg 1665 koronát tőkésítettünk. Hogyha a különböző helyekről egyenesen Lipcsébe küldött 931 korona 97 fillért is számításba vesszük, úgy egyesületünk alapítási évben 5678 korona 54 fillér fordítottatott a lutheránus misszió ügy segélyezésére, oly összeg, a minőre néhány év előtt hazai viszonyaink között még csak gondolni sem mertünk volna.

A közgyűlés felhívja az összes gyülekezeteket, hogy a misszió ügy ismertetése, népszerűsítése és támogatása érdekében a tél folyamán missziói istentiszteleteket és ünnepélyeket rendezzenek. A vízkereszt utáni időben mindazon németnyelvű gyülekezetekben,

a melyekből meghívás érkezik, a Lipcsei Misszió egy. hittérítője tart majd missziói előadásokat. Kivánatosnak mondta ki azonban a közgyűlés, hogy lelkes misszió barátok buzgó közreműködésével a magyar és tót nyelvű gyülekezetekben is rendeztesenek ilyen missziói előadásokkal kapcsolatos körutazások. A jövődelem fokozása végett magyar, német és tót szövű missziói házi gyűjtőperselyek készíttetnek és hozatnak forgalomba s az edinburgi missziói világkonferencia szózata alapján s annak mintegy visszhangja képen rövid lelkes felhívást intéz egyesületünk a misszió munka fokozott felkarolása érdekében a gyülekezetekhez és hívekhez s azt röpirat alakjában mind a három használatos istentiszteleti nyelven tömegesen fogja terjeszteni.

Mint látjuk, az Úr eddig velünk volt. Teljesítsük ezentul még buzgóbban missziói parancsát, hogy áldása kísérje munkánkat ezentul is.

Ágfalva.

Scholtz Ödön,
misszió-egyesületi elnök

A lelkészek tanuló fiait segélyző intézet közgyűlése.

November 9-én az egytetemes közgyűléssel kapcsolatban tartotta meg rendes közgyűlését a lelkészek tanuló fiait segélyző intézet is a tagoknak meglehetősen kicsi érdeklődése mellett, a minék oka abban keresendő, hogy az ezt megelőző egytetemes lelkészi értekezlet egész este nyolc óráig húzódott el s csak azután következett ez a gyűlés, a mikor a tagok nagy részben már elszéledtek.

Örömmel vett tudomást a közgyűlés a nemes célú intézet anyagi izmosodásáról, a melyről a számvizsgáló bizottság jelentése számolt be. — E jelentés szerint az elmúlt 1909-ik évben az intézet bevétele az előző évi maradvánnyal 14,738 K. 86 fillért tett, míg a kiadás 977 K. 34 fillerre rúgott, úgy, hogy 13,761 K. 52 f. készpénze maradt az intézetnek. — Az intézet vagyonmérlege az 1909-ik év végén a tetemes hátrálékkal — 1153 K. 30 f. — és 1826 K. még be nem fizetett alapítványi részletekkel együtt 16,680 K. 82 fillerre emelkedett, mely összeg az előző évhez képest 682 K. gyarapodást mutat. — Igazán szép eredmény rövid 9 év alatt dacára annak, hogy a magyarországi ev. lelkészek alig $\frac{1}{10}$ -ed része karolta fel ezt az intézetet érdeme szerint s hogy az egyesület ezen idő alatt is, a szabad asztalokat nem számítva, mintegy 5500 koronát fordított a tagok tanuló fiainak segélyezésére. Istenem! Micsoda szép múlt, micsoda nagy eredményekre tekinthetne már most is vissza, ha csak a lelkészek felerésze karolta volna fel a lelkészek érdekét! De hát sokban közülünk csak a szándék van meg, a kivitel többnyire elmarad.

Tudomásul vette a közgyűlés az ügyvivő évi jelentését, a melyből kitűnt, hogy az egyesület a múlt évben két szabadasztal élvezetével és 840 K. pénzsegélylyel segélyezte az intézet tagjait s hogy ujabban ismét hárommal gyarapodott az alapító tagok száma, amennyiben a *banyai egyházkerület*, *Hrdlicska Lajos* lótkomlói és *Csermák Elemér* szentetornyai lelkész lépett be alapító tagnak.

A benyújtott folyamodványokat most is többnyire

kedvezően intézte el az intézet közgyűlése, amennyiben 14 folyamodót egy szabadasztallal (Wurglits vendéglős úr adománya, a kit ezért itt nyilvánosan is hálás köszönet illet) és 780 koronával segélyezett.

Nevezetesebb, az intézetet mélyebben érintő ügyek nem voltak most napirenden s a közgyűlés — a melyet Veres József esperes, az intézet elnöke vezetett — rövid együttlét után azzal a kívánsággal oszlott el, hogy bár karolná fel minden egyházmegye lelkészi kara oly lelkesen az intézet ügyét, mint a hogy felkarolta a középvasi és a békési, a melyeknek majdnem minden lelkésze tagja az egyesületnek. Azt hisszük, hogy nem is kívánt valami lehetetlen dolgot.

— á —

TANÜGY.

A középiskolai tanárok kongresszusa.

A magyar középiskolák tanárai folyó hó 7. és 8-án kongresszusra gyűltek össze Budapesten. Százhetvennyolc középiskolának több mint háromezer tanára küldötte ide képviselőit. A kongresszuson magas színvonalon mozgó vita keretében kiváló előadók foglalkoztak a tanárság bajaival. Amíg az állami tisztviselők fizetésrendezése régen befejezést nyert, a tanárok a fizetésrendezés kezdetén sincsenek. Az előbbi kormány által kilátásba helyezett statusrendezés fennakadt; vagy legalább is nem lesz egyhamar befejezve. A tanárságot különösen az keserítette el e kérdésben, hogy a kultuszminiszter ez év elején határozott ígéretet tett a középiskolai tanáregyesület nála tisztelgő küldöttsége előtt arra nézve, hogy ha csak vismajor nem forog fenn, — a fizetésrendezés még ez évben végleg befejezést nyer. Az elkeseredést fokozta a kultuszminiszternek az 1911. évi költségvetés nyilvánosságra jutása folytán köztudomásúvá lett az az intézkedése, hogy a tanárok 1911—13. években végbemenő fizetésrendezése fejében a tanárok szolgálati idejét 30 évről 35-re — a kötelező heti óraszámot 18-ról 20-ra emeli, illetve fogja emeltetni. Mi sem természetesebb tehát, minthogy a tanárság elkeseredése most már a középiskolai ügyosztály ellen fordult, melynek élén nem szakember áll s a kinek a magyar tanügy iránt nemcsak hogy kellő érzeke nincsen, hanem a magyar tanügy munkásaival szemben határozott ellenséges magatartást tanúsít. A kongresszus egyhangú lelkesedéssel elhatározta tehát, hogy megjelenik a kultuszminiszter előtt s feltárja bajait, rámutat e bajok forrására. E tisztelgés 1910. nov. 8-án délelőtt megtörtént. A kultuszminiszteriumban aligha jelent meg eddig a miniszter előtt ily monstre küldöttség, mint ez alkalommal. A miniszter válasza lesújtó volt. A vismajor megvan: az ország szomorú pénzügyi helyzete. Az ügyosztály szakszerűségének kérdése szóba sem került. S a társaság talán bele is nyugodott volna a miniszter válaszába, ha nem tudta volna, hogy ugyanez a miniszter ugyanezen ügyosztály költségvetésébe több százezer koronát vett fel kath. internátusok létesítésére s hitoktatói állások szervezésére. Vagyis a vismajor fenn forog, ha a tanárok anyagi viszonyainak rendezéséről van szó s nem forog fenn, ha kath. intézmények erősítése a feladat. Barkóczy báró kezét mindenki észrevette a miniszter érvelésében. A tanárság nagy elkeseredéssel távozott a kultuszminiszteriumból. Ez elkeseredést

csak némileg enyhítette a képviselőház elnökének, az egykori eperjesi jogakadémiai tanárnak, Berzeviczy Albertnek a magyar kultúra munkásai iránt megnyilatkozó szeretete. A kongresszus a miniszter nyilatkozata után elhatározta, hogy igaz ügyéről le nem mond, hanem a további lépések megtételére végrehajtó bizottságot küld ki, amely a sajtó, a társadalom s a képviselőház pénzügyi bizottságának informálása útján igyekszik célt érni. Megjegyezzük, hogy a kongresszus — bár történtek azon igen heves kifakadások — a tanárság tiszteletreméltó hagyományaihoz híven a sztrájkot — érte ez alatt a tanítás abbahagyását — a szociálistáktól sokszor sikerrel használt fegyvert — nemcsak hogy nem akarta utolsó ütőkártyának használni, hanem erről egyáltalán nem volt szó. Volt szó ellenben arról, hogy a tanárság a merev visszautasítás esetén minden társadalmi és kultur tevékenységtől visszavonul. Erről sem volt szó azonban komolyan. Ime ide jutottunk tehát Magyarországon. Az „intelligentia krémje“, mint ahogy a kultuszminiszter a magyar tanárságot nevezte, — egy szűklátókörű, klerikális tanügyi politika baklövéséi következtében, az elégtelenség és felsőbbségével való meghasonlás sivar képét tárja elénk. Barkóczyék mindezt nem látják. Haladunk törhetlenül a megkezdett úton. Mi azonban e politikától nem várunk mást, mint romlást, pusztulást.

Az Országos Ág. Hitv. Ev. Tanáregyesület választmányja november hó 9-én népes ülést tartott Budapesten. A választmányban dr. Meskó László egyesületi elnök, volt államtitkár elnökölt. Az elnök, dr. Magócsy Dietz Sándor ügyv. alelnök, Fischer Miklós szakosztályi elnök, Gömörj János titkár és dr. Szigethy Lajos pénztáros referáltak a folyó ügyekről. A választmány elhatározta, hogy az országos középiskolai tanárok kongresszusának határozatait magává teszi, a kongresszus által kiküldött bizottságot működésében támogatja, működése elé bizalommal néz. Megállapította a fő-, középiskolai, tanítóképezdei és polgári iskolai szakosztályok munkaprogramját. E gazdag munkaprogram főbb pontja az evangélikus tanügy előbbrevitelét szolgálja. A választmány elhatározta, hogy az evangélikus elemi iskolai tanítókat is felveszi az egyesületbe s megkérte *Sass Istvánt*, a dunántúli egyházkerületi tanítóegyesület jelenlevő elnökét, hogy ez ügyben a kezdeményező lépéseket tegye meg. Ha a tanítók az egyesületbe belépnek, az alapszabályok módosulnának. Nevezetesen olyképen, hogy azok az egyesületi tagok, akiknek 2000 korona a törzsfizetésük 2 korona, a kiknek ennél több, 4 korona tagsági díjat fizetnek; a belépő tanítók külön szakosztályban tömörülnek s maguk által választott elnök vezetése alatt intéznék ügyeiket. Végül az elnök közölte a választmányival, hogy a jövő évi közgyűlést a husvétii szünidő első hetében Sopronban fogja az egyesület megtartani.

Toronyavatás.

Lélekemelő szép ünnepe volt f. hó 13-án a veszprémi ág. hitv. ev. egyházközségnek. E napon avattatott fel a gyülekezet ujonnan épült tornya és a beszerzett 3 új harang. Az avatási ünnepély d. e. 10 órakor kezdődött az „Erős várunk“ c. gyülekezeti énekkel, mely után az oltári szolgálatot Horváth Sándor várpalotai ev. lelkész végezte. Az Allmann Brunó

csernyei ev. tanító által ez alkalomra irt áhitatot ébresztő főének elhangzása után Hofbauer Pál bakony-szombathelyi ev. lelkész, egyházmegyei esperes avatta fel az új tornyot és a három: Haubner Máté, Poszvék Sándor, Rupprecht Lajos nevét viselő új harangokat. Ugganő tartotta az ünnepi szentbeszédet is, melyet nemcsak a gyülekezet tagjai, hanem vallás-különbőség nélkül Veszprém város színe-java hallgatott végig áhitattal. Az egész egyházmegyében kedves és szeretett esperes magas szárnyalású, gyönyörű beszéde nemcsak a gyülekezeti tagokat, hanem a más vallású vendégeket is mélyen megragadta — különösen midőn a „Haubner“ harang-avatásával kapcsolatban megemlékezett a nagy püspök viszontagságteljes életéről, várfogságáról, melyet a szabadságharc hajnalán kiadott hazafias szellemű, hazaszeretetre buzdító, hazafiúi kötelességre figyelmeztető főpásztori leveléért kellett elszenvednie — könygült a hallgatóság szemébe s megilletődve hallgatta végig az ünnepi beszédet. Majd Horváth Dezső helyi lelkész lépett az oltár elé s felolvasta a torony és harangépítés történetét, mely főbb vonásaiban a következő:

Az építési mozgalom 1905-ben kezdődött, Kovácsy Sándor m. kl. pénzügyi fogalmazó és Dr. Komjáthy László ügyvédjelölt — most Veszprém város rendőrkapitánya — lelkes felhívására, mely azt eredményezte, hogy a kibocsátott gyűjtőívén 3392 kor. 27 fill. gyűlt össze. Meg volt már e célra a Haubner Máté superintendens által hagyományozott 2000 kor. alap, melyet Poszvék Sándor — nyug. theol. igazgató — 1500 koronával, Rupprecht Lajos volt kerületi gyámint. elnök emlékére Rupprecht Tasziló 200 koronával, Rupprecht Viola férj. Fejérváry Gézáné 80 koronával gyarapított, melyhez járulván a helyi nőegylet működvelő előadásán befolyt 600 kor., immár remény lehetett arra, hogy a szép terv a közel-jövőben megvalósul.

Ugyancsak a helyi nőegylet 1909. őszén elhatározta, hogy a hazai nőegyletekhez kerelmet intéz, mely kérés szövegének befejezéséül Boor Lajos bakony-szombathelyi jegyző szép verset irt.

A meleg hang, mely a kedves költeményből kiáradt, megtalálta a nemeslelkű nőtestvérek szívéhez az utat, aminek bizonyítéka az e révén összegyűlt 1070 kor. 12 fill. adomány.

Az összes befolyt jövedelem 11233 korona, melyből a gyülekezeti tagok adománya 1308 korona 57 fillér. A torony és 3 harang a templom belső átalakításával együtt 11820 koronába került, melyből fedezetlen kiadás még 587 korona 71 fillér.

Az istenítisztelet alatt a gyülekezeti dalárda adott elő több szépen betanult alkalmi éneket. A templomba be nem férő közönségnek a gyülekezet e célra átalakított iskolatermében Pócza Ferenc sikátori lelkész tartott áhitatot gerjesztő alkalmi szent beszédet.

Ha az ember szemléli a veszprémi evang. gyülekezet új tornyát s hallgatja a lelki áhitatra hívó új harangok szavát, a kezdeményezőkön, adakozókon, építőkön kívül lehetetlen említés nélkül hagyni azt, aki — Isten után — a nagy munkának lelke, intézője, bölcs belátásával, a jövőbe tekintő gondoskodásával mozgató ereje volt és ez a gyülekezet jelenlegi — most már 28 éven át — lelkésze Horváth Dezső. Mint egykor Nehemiás Jeruzsálem falának építésénél, ő is ott volt mindenütt, ahol a fal épült, ahol a munkások dolgoztak, ahol a csüggedő lelkek talán buzdításra, lelkesítésre vártak. Akik a faltól messze vol-

tak, azokat a kérő szózatokkal hívta fel a segítségre, összetartásra s mert az Úr is velük épített, nem maradt el az áldás: a nagy munka befejeződött. Így ismeri őt gyülekezete, de az egész város közönsége is, ami megnyilatkozott az ünnepély utáni társas ebéden elhangzott számos felköszöntőben is, hol nem erőltetett frázisok, hanem egyszerű, keresetlen, szívből jövő, szívhez szóló szavakban hajtották meg az Úr lelkes szolgája előtt az elismerés zászlaját.

Tartsa meg őt Isten az áldásos munkatéren, hogy még sokáig munkálkodhassék az Úrnak szőlőjében!

T Á R C A.

Néhány szó a magyarhoni ev. egyházmegyék monographiáiról egy némelyhonti esperességi történeti részlet közzétételével kapcsolatban.

Irta: *Krupecz István.*

(Folgt. és vége.)

Gazsi Mihály után Gólián András, Goldberger György, Suska Pál, Pologh Sámuel, Wengericzky András (főesperes), Holéczy János s Krupecz István voltak Udvarnok papjai, kik közül ezuttal emlékezzünk még meg *Suska Pálról*, kinek élete korrajz számba megy. *Szerencsétlen ev. pap* volt Suska; élete viszontagságairól bőven beszél az udvarnoki „Prothocollum” című könyv a 100-ik laptól a 179-ig; latinul megvagyott ott írva S. zivataros életének 1812—1831-ig terjedő *monstrumpöre*. A pör lényege s a lefolyás rövid története ez: Elődjével, Goldberger Györggyel híványból folyó különbözőségei kiegyenlítéseinél *Keviczky Sándor* és *Zmeskall György* földesurakkal Suska ellentétbe helyezkedett, s ily ellenséges hangulatban történt, hogy Suska, ki különben is roppant szókimondó s kemény és nyugtalan természetű ember volt, nyilvánosan szemébe vágta nevezett uraknak erkölcsi fogvatkozásait címről folyó képletessé, de világos és erős célzással. Az úri bosszú erre abban nyilvánult meg, hogy nevezett urak Teszér s Dömeháza közötti országúton találkozáskor — öökocsin hajdúval is, ő irásokkal hóna alatt gyalogszerrel méne — Suskát lefogatták s ott a föld színén, az eg alatt deresre húzva *megvesszőztették*. E meggyalázási incidensből született meg aztán az a hosszú, rettenetes per, melynek folyamán Suskát hivatalából kihelyezték, majd visszaállították, börtönbe zárták, támadták, oltalmazták mindenféle úton-módon, az alsóbb egyházi s világi fórumoktól kezdve a legfelsőbbekig. Saját paptársaira Suska sokat panaszkodott, hogy elhagyták őt. Hosszú herce-húrca után, melynek folyamán az udvarnoki ev. egyház is sokat szenvedett; végre 1830 augusztus 10-én a királyi helytartóságnak, mely egyszer állásába visszahelyezte volt a zaklatott papot — új rendeletére állásából *véglegesen elmozdított* s Udvarnokról eltávolított Suska. Életének utolsó éveit szülőhelyén, Bakabányán élte le a legnagyobb nyomorúságban, hol 1857. április 15-én meg is halt. — Bécsben, a Burgban is jól ismerték Suskát, mert nem egyszer fogott vándorbotot a kezébe s kereste igazát emberek között széles e hazában s a *király színe előtt*. Mindhiába; megítélt fájdalom díját, a pár év előtt elhalt Dedinszky József ledényi pap szerint, 90,000 váltóforintot — nem tudta

megkapni, nem bírták javára végrehajtani. A vélelőrténtek érthetővé teszik azon névaláírást melylyel élete vége felé élt, s mely így szólt: „*Paulus Schusska martyr illuminati, et ideo professo peccantis saeculi XIX.*” Hogy milyen *feneketlen* volt haragos földesurainak is a gyűlölete irányában, erre nézve csupán egy passust a fentemlített hosszú, latin és Suskajegyzete Protokollumból; melyben a 104. s 105. lapon Zmeskall György a Teszérieknek tót nyelven megírja, hogy „elveszem szabadságokat, ha azt a megvesszőzött huncfutot (t. i. Suskát), kit ma holnap elfogatok, katonának beállítatok, — templomotokba beeresztitek. Suska ugyanis ez időben, helyettesítette a szklenői fürdőben időző teszéri papot. (Lig. Lipik die 18. aug. 1813. Zmeskall György.” (Látnivaló, hogy az egyházilag egyébként áldozatkész Zmeskall végképen nem respektálta azt a rendet, mely szerint: *közpap köznemes, főpap főnemes.*)

Suskának fiai is maradtak, kik megváltoztatták nevüket. Béke lebegjen atyjok hamvain, kinek életrajza bizonyára korrajz! Manapság vége van e földesúri nagy hatalomnak! De a papoknak sincsen külső hatalmuk s a belső erő is kicsiny! A reformáció első századában pld. Gömörben szinte hihetetlenül nagy volt a papi befolyás. Az ev. lelkészt nem fogta világi törvény, korlátlan úr volt községében, a kalodát, mely a templom mellett állott, ő kezelte, nem tartozván felelősséggel csak az esperesnek, s általa a superintendensnek. Ez sem volt jó, nem csak azért, mert a jezsuiták a háttérbe szorított földesurakkal szövetségben, megdöntötték nemcsak az ev. papi hatalmat, hanem rombolták sikerrel a reformáció tanait s vívmányait is, — de nem lehet jó a szertelen papi befolyás s külső hatalom azért főleg, mert az Új-szövetségből nem igazolható. Hol van tehát az igazság s található a helyes álláspont? Felelet: a középúton, azaz az aurea medisocras alapján megoldandó, suum cuiquibet . . .

Hogy határvillongások ne legyenek, meg kell jól csinálni s jelölni a határt, s a sorompókat felállítani. De itt ne új szabályrendeletek szövevényébe, hanem a szent Evangéliumba merüljünk, melynek aranyigazságai szolgáljanak legjobban eligazító útmutatóul!

BELÉLET.

Révész János jubileuma. Kedves meglepetést szereztek — mint a „Nagybánya” c. lap írja — az egyetemes gyüleésről hazaérkező Révész János nagybányai lelkésznek hívei. Ugyanis köztudomásúvá lett, hogy Révész most tölti be lelkészi működésének 25 éves fordulóját. Ez alkalommal a presbyterium ünnepi ülést tartott, melyen Szabó Adolf egyházfelügyelővel élén számosan méltatták az egyház érdemes, irodalomban, közegyházi téren, gyülekezeti alkotásokban kiváló lelkészének nagy szolgálatait. Nagybánya polgársága pedig, a melynek Révész János egyik kimagasló vezérférfia, értesülésünk szerint külön bankettel öhajítja leróni az ünnepelt előtt elismerése adóját. Mi, kik Révész János buzgalmát és áldásos sikereit közvetlen-közlelőből tanultuk nagyrabecsülni, testvéri melegséggel köszöntjük a derék jubilánst és kívánjuk neki az Úr legjobb szellemi és testi áldásainak gazdagságát: ad multos annos!

Hymen. Kertscher Irénkét Iglóról eljegyezte Hoffmann Károly stószai ev. lelkész. Az Úr legjobb áldása legyen a szívek e szép frigyén.

Egy fontos főpásztori körirat. A bányai ág. hitv. ev. egyházkerület püspöke 5283—1910. szám alatt a következő igen fontos tartalmú köriratot intézte kerülete papságához, amelyet mi általános érdekénél fogva egész terjedelemben adunk közzé: — Nagytiszteletű Esperes Ur! Tekintettel ama körülményre, hogy a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr az 1904-ik évben iskolai könyvtárak létesítését rendelte el, felkérem ezennel Nagytiszteletűségedet, sziveskedjék intézkedni, hogy egyházmegyéje összes egyházközségeiben már a jövő évi költségvetésbe bizonyos összeg vétessék fel ezen a címen. Igen kívánatosnak tartanám, ha az összes egyházközségek tagjai volnának a Luther-Társaságnak, amelytől annak évi kiadványait tagsági díjjaik fejében könyvtáraik számára ingyen kapnák meg s többi könyveiket is a Luther-Társaságnál rendelnék meg. Hogy ezen fentebb kifejezett óhajomnak a kívánt eredménye legyen, felkérem ezennel Nagytiszteletűségedet, sziveskedjék egyházmegyéjében odahatni, hogy a szóban lévő iskolai könyvtárak ott, ahol még nincsenek, a jövő év folyamán létesíttessenek, hogy az egyházközségek tagokul a Luther-Társaságba lépjenek, szükséges könyveiket a Luther-Társaság könyvkereskedéséből (Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 51. a.) szerezzék be. Az egyes szegényebb egyházközségek, iskolai könyvtáraik érdekében könyveikért a nm. vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz folyamodjanak és pedig az illetékes kir. tanfelügyelő útján s végül felkérem ezennel Nagytiszteletűségedet, hogy ebbeli intézkedéseinek eredményéről nekem jövő évi június hó 1-éig jelentést tenni sziveskedjék. Szívvelyes üdvözléssel! Budapest 1910. november 17. Scholtz, a bányai ág. hitv. ev. egyházkerület püspöke.

Licentiatus. Fizély Odön hazánkfia, aki két esztendővel ezelőtt tette le Pozsonyban a theol. szakvizsgálatot, e hó 15-én a göttingeni egyetem theol. fakultásán a theol. licenciátusi vizsgát sikerrel letette. Gratulálunk!

Egy r. kath. pap áttérése. Nagybányán általános feltűnést keltett, hogy Szeberényi Lajos minorita rendi áldozár, az áll. főgimnáziumnak eddigi r. k. hitoktatója áttért az evangélikus vallásra. Szeberényinek rokonsága evangélikus volt, vágyott egyházunkba s most óhaját meg is valósította. E hó 13-án vette föl őt Révész János lelkész a hívek közé s először részesítette az ág. h. ev. egyházi szertartása szerint az Urnak szent vacsorájában. Az érdekes esettel r. k. testvéreink a napi lapokban nem dicsekedtek el.

Gyászrovat. Jungmann Géza sajo-arnóti lelkészársunkat súlyos csapás érte édes anyjának elhunytával. Bánatában testvéries szívvel osztozva, közöljük a gyászesetről szóló következő értesítést: Mély fájdalommal jelentjük, hogy özv. Jungmann Dánielné, szül. Csepela Johanna a felejthetetlen jó anya, nagyanya, anyós 1910. évi november hó 18-án reggel 8 órakor, életének 75-ik évében hosszas szenvedés után elhunyt. A drága halott hült tetemeit folyó évi november hó 19-én délután 3 órakor helyezzük el az ág. hitv. ev. egyház szertartása szerint örök nyugalomra a főtí temetőben. Főt, 1910. évi november hó 18-án. Áldott legyen emléke! Jungmann Géza, Jungmann Irma gyermekei. Jungmann Ilona unokája. Sexty Emma menyje. — Ugyancsak súlyos gyászeset érte lélekszerinti kedves testvérünknek, lapunk és a közegyház és a tanári társadalom érdemes, buzgó mun-

kásának, Gömör János eperjesi ev. főgimnáziumi igazgatónak atyai szívét szeretett kis leányának Irénkének koral elhunytával. Igaz részvétellel közöljük az ő vesztességükről szóló szomorú jelentést: Gömör János és neje szül. Fenyvessy Irén — a maguk, valamint gyermekeik: Kató és Jani, nemkülönben a rokonság nevében is — fájdalomtól megtört szívvel jelentik drága gyermekük-, illetve testvérüknek Gömör Irénkének f. hó 18-án déli 11 órakor, életének 5-ik évében történt elhunytát. A drága kis halott hült teteme f. hó 19-ikén délután 2 órakor fog a Felső-körút 25. számú gyászszobából az ágost. hitv. evangélikus egyház szertartása szerint a helybeli sírkertbe örök nyugalomra kísértetni. Eperjes, 1910. november 18. Béke lengjen drága hamvai felett!

Tanitóválasztás. A tapolczafői ev. leányegyház agg tanítója Tompos Gábor nyugalomba vonulásával megüresedett kántortanítói állásra f. évi november hó 9-én tartott közgyűlésében közfelkiáltással Nánik Péter okl. tanítót, pápai áll. tanítóképző-intézetit nevelőt választotta meg. Benne a tapolczafői gyülekezet hivatásának élő, ambíciós vezetőt nyert, kinek működése elé méltán szép reményekkel tekinthet egyháza. Ünnepeles beiktatása e hó 20-án lesz.

Adomány. A földmivelésügyi minisztérium a pusztaföldvári kir. kincstári telepes községben levő evang. egyházközségnek 20,000 (Huszezer) koronát adott templomépítési célra. A múlt év folyamán nevezett minisztérium a nevezett egyházközségnek ugyanazon célra 10,000 (Tízezer) koronát adományozott. Ha még az írásban ígért újabb 20,000 (Huszezer) koronát is megkapja az egyház az 1911-ik év folyamán, hozzáfoghat a minisztérium által adott s az egyházközség részéről elfogadott körülbelül 70,900 koronás költségvetéssel bíró gyöngöri templomterv szerinti építéshez, amennyiben az egyházközség imént eltávozott lelkésze néhány év alatt közel 10,000 koronát gyűjtött templomépítésre. A miniszteri nagy segélyösszegeket főként Veres József orosházi lelkész és békési főesperes eszközölte ki, ki mint országgyűlési képviselő évek során át folytonosan sürgette a minisztériumban az egyház ismételt benyújtott kérvényének kedvező elintézését. Méltán mondhat a pusztaföldvári egyház főesperesének szíves közbenjárásáért s a nagy segélyek kieszközöléséért forró hálát, meleg köszönetet!

Értesítés. Nagytiszteletű tisztárs urak! Szíves tudomásukra hozom, hogy a torzsai ág. hitv. ev. árva- és szeretetházban (Konfirmándus otthon) a konfirmándusok oktatása 1911. évi január hó 2-án veszi kezdetét s hogy a már gondozás alatt álló 18 árvagyermek mellé *hazánk bármely vidékéről* még 12 oly ág. h. ev. gyermek vétetik fel, a kik a szörványban templomtól és iskolától távoli lakván kello vallásoktatásban nem részesülhetnek. A gyermekek méltányos el látási díj ellenében, igazolt vagyontalanság esetén pedig, *teljesen díjtalanul* fogadtatnak be az intézetbe, ahol tartózkodásuk alatt testileg és lelkileg gondozva lesznek s vallásoktatásban mindaddig részesíttetnek, míg meg nem konfirmáltatnak. Jelentkezések 1910. évi december hó 20-ig az alulírott elnökhöz nyújthatók be. Torzsán, 1910. november hó 20-án. *Famler Gusztáv Adolf*, a torzsai ág. h. ev. árva- és szeretetház elnöke.

Belügyminiszteri körrendelet lelkészek és hatósági személyek érintkezése tárgyában kolerabete-

gekkel. Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed. — Egy felmerült esetből kifolyólag szükségesnek tartom a kolerabetegeknek lelkészek által való látogatása tekintetében a következőket elrendelni. Mint fölül, szem előtt tartandó, hogy a lelkészkedő papságot kolera-betegeknek lelkészi funkciók teljesítése (gyónatás, áldoztatás, utolsó kenettel való ellátás) céljából leendő meglátogatásától eltiltani, őket ebbeli működésükben megakadályozni, vagy hátráltatni nem szabad, de nem is szükséges, mert az aránylag egyszerű, mindenütt könnyen kivihető elővigyázati szabályok lelkiismeretes betartásával a kolera elhurcolása kielégítő biztonsággal elkerülhető. Ennek előfeltétele csak az, hogy egyrészt a lelkészek a kolera természete, terjedése, elkerülhetése stb. fölül az alapvető fogalmak helyes ismeretével, valamint az előírt kötelező övrendszabályokról tudomással birjanak, másrészt, hogy az utóbbiakat a részletekig pontosan be is tartásák. A szükséges övrendszabályok között nincsen egy sem, mely a vallási tekinteteket sértene, mely a lelkészi funkciók méltóságát, vagy komolyságát veszélyeztetné, avagy azoknak teljesítését gátolná. Ennélfogva olyan lelkész ellen, aki ezek ellenére az elrendelt övrendszabályoknak hanyagul, vagy épen nem tenne eleget, mi által a közegészségügyet a kolera terjesztése útján tényleg nagy mértékben veszélyeztetni, törvényes rendelkezések alapján fogok eljárni. A lelkészeknek, különösen kik a vidéken működnek, a fertőző betegségnek és nevezetesen a kolera elleni védekezés alapelveivel, valamint a saját magukra és híveikre nézve kötelező rendszabályokkal való megismertetése és ez utóbbiak helyességéről és szükségességéről való meggyőződése különben is a közegészségügy szempontjából rendkívül fontos, mert falvainknak talán legnagyobb részében alig van ember, aki intelligenciája és a népnél birt tekintélye és befolyása folytán többet tehetne a közönségnek a kérdésekben való felvilágosítása iránt, mint éppen a lelkész. A lelkészek saját tájékoztatására kiváló szolgálatot tehet az ázsiai kolera tárgyában már is letező „Utastítás.” Ennek éppen az a része, mely a kolerabetegekkel érintkezett személyek teendőiről szól, eléggé részletes is. Ami pedig különösen a lelkészi hivatás folytán szükségessé váló övrendszabályokat illeti, okvetlenül megkövetelendők a következők: A lelkész valamilyen könnyen fertőtleníthető tiszta lepel, lepedő, porköpeny, vagy hasonlónak a betegszobába lépés előtt való felöltése által ruházatát a fertőzés ellen eleve biztosítsa. Lelkészi funkcióinak befejezése után a használt egyházi szereket (feszületet, tartályokat stb.) forró vízbemártás által, vagy lysoform, esetleg más alkalmas fertőtlenítő oldattal való lemosás által, a használt vattát, az esetleg fertőzéstől ért sőt és hasonlókat tűz által ott a helyszínen tegye ártalmatlanokká. — A beteg szobájából való kilépés előtt védőleplet, vagy köpenyét a szobába készen álló lúgba vesse, kezeit szapannal és 2 0/0-os lysoform-oldattal jól mossa meg, netalán szennyeződhetett ruháját ugyancsak fertőtlenítő oldatba mártott kefével tisztítsa meg, a szobából kilépve, a talpát az ajtó előtt fekvő fertőtlenítő oldattal, lehetőleg szublimálttal átitatott ruhába, vagy pokrócba alaposan törölje meg. Megjegyzem, hogy ugyancsak a fentebbiek irányadók azon esetekben is, amidőn hivatalos, vagy hatósági személyek, például közjegyzők, vizsgáló bírák stb. hivatalból való hivatásukból kifolyólag kénytelenek a kolera beteggel érintkezni. — Felhívom ehhez képest a törvényhatóságot, hogy ez irányban a megfelelő

módon kellőleg intézkedjék. — Budapesten, 1910. évi október 20-án. A miniszter helyett: Jakabffy s. k. államtitkár.

Hirdetések és pályázatok.

Pályázat.

A szügyi ág. hitv. ev. anyaegyházhoz tartozó Ipolyszög leányegyháznál ujonnan szervezett kántortanítói állásra pályázatot hirdetek.

Javadalma: 1000 korona előleges havi részletekben s a tanterem fűtésére 60 korona. A törvény által előírt lakás és 1¹/₂ hold kert.

Kötelessége: a hat osztályú iskolát vezetni s a kántori teendőket végezni.

Tanuljelv magyar. Az istentiszteletek végzésénél a tót nyelv szükséges.

Az állás karácsonyig föltétlenül elfoglalandó.

Pályázati határidő 1910. dec. 8.

Kérvények alulírt lelkészhez küldendők.

Szügy, (Nógrád) 1910. nov. 17-én.

Zeman Mihály

lelkész, isk. elnök.

1—1

Pályázat vallástanári állásra.

A szarvasi államilag segélyezett ág. hitv. ev. főgimnáziumban megüresedett vallástanári állásra pályázatot hirdetek.

Ez állás javadalmazása havi előleges részletekben fizetendő évi 2800 korona törzsfizetés, 500 korona lakáspénz és öt 200 koronás ötödéves korpótlék. A törzsfizetés a törvényben megszabott időközökben és módon a megfelelő állami személyi pótlékkal emelkedik. A felügyelő-bizottság határozata folytán kiállításba helyezem az előző szolgálati évekből bizonyos számú éveknél a korpótlék tekintetében való beszámítását.

A megválasztott vallástanár jogosított és kötelezett tagja az 1894. évi XXVII. t.-c. alapján létesített országos tanári nyugdíjintézetnek. A két százalék nyugdíjilleték fizetése öt terheli.

Pályázhatnak lelkészi oklevéllel bíró ág. hitv. ev. tanfériak, lelkészek és segédlelkészek.

A megválasztott tartozik állását megválasztásának jogerőssé válta után elfoglalni.

A pályázók a szarvasi ág. hitv. ev. főgimn. felügyelő-bizottságához intézett s az életkort, vallást, végzett tanulmányokat, eddigi szolgálatokat, katonakötelezettségi viszonyokat s egészségi állapotot felütiöntő okiratokkal felszerelt kérvényüket alólirotthoz folyó évi december hó 7-ig bezárólag küldjék be.

Szarvason, 1910. november 15.

Haviár Dani,
főgimn. felügyelő.

2—1

Csillárokat templomok, gyűléstermek és magánlakások számára, **fali- és asztali lámpákat, gyertyatartókat, keresztelő-medencéket és kannákat, urvacsora-kelyheket,** valamint mindenféle dísz tárgyat készít bármilyen fémből művészi kivitelben és jutányos áron: **PETRIK MIKLÓS Budapest, II., Várkert-rakpart 1. sz.** (a Lánchidi csavargózós-állomással szemben).

Pályázat.

A hegyaljai egyházmegyébe kebeleztetett hernád-vecsei ág. hitv. ev. egyházközség lelkészi hivatala lemondás folytán megüresedvén, arra pályázat hirdetetik.

Szolgálati nyelv: magyar.

Javadalmazás: 4 szobás lakás a hozzá tartozó melléképületekkel. Két kert használata. Készpénz az egyház pénztárából 200, azaz kettőszáz kor. félévi részletekben. 8, azaz nyolc kat. hold szántóföld. Munkaváltság címén 80, azaz nyolcvan kor. Urvacsorai bor egyenértékűl 40 (negyven) kor. Párber címén: minden egész telkes gazdától 4 (négy) véka gabona (rozs), 2 (kettő) véka búza és $\frac{1}{2}$ (fél) véka bab vagy lencse. A fél, illetve negyed telkesek ennek arányában, — a zsellérek pedig egy véka rozsot fizetnek. A hernádvecsei ref. fiókegyháztól 10 (tiz) kor. és egy régi köből búza. Stóla: keresztelésért avatással együtt 2 (kettő) kor., temetésért beszéddel 6 (hat) kor., imával 2 (kettő) kor., hirdetésért 2 (kettő) kor., hirdetés és esketésért 6 (hat) kor., menyasszonyi avatásért 2 (kettő) kor., anyakönyvi kivonatokért 2 (kettő) kor., családi értesítőért 4 (négy) kor. Offertorium: karácsony, húsvét és pünkösd első napjain és Urvacsora osztáskor teljes egészében. Kongrua: 1533 (Egyszerötsharminchárom) kor. 04 fillér. Vallástánításért tiszteletdíj az államtól.

A kellően felszerelt írásbeli pályázat az alulírt főespereshez Ózd (Borsod-megye) 1910. évi december 18-ig nyújtandó be.

Ózd és Miskolc, 1910. november 22.

Turóczy Pál,
főesperes.

Radvány István,
egyhm. felügyelő.

3-1

Orgonaépítési műintézet

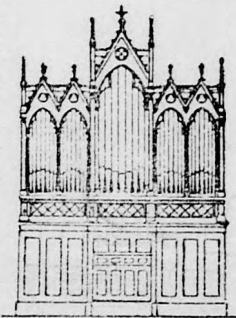
Rieger Otto

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay utca 48.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József-rend lovagja. A párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve.

Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikai) tartós, nemeshangú orgonákat szállít. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a király orgonáját, amely mű 80 változatú és villanyerőre van berendezve — szállított. — Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokokat lelkiismeretes pontossággal teljesít.

Tervezeteket és mintarajzokat kívánatra díjmentesen küld.

Pontos és legjobb :: **ÓRÁK** 5 évi jótállás mellett!

Egyházi szent edények, urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák és medencék, borkancsók.

Arany és ezüst ékszerek, evő-eszközök, china-ezüst dísz tárgyak részletfizetésre is.

Pontos kiszolgálás

Jutányos arak!

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész, az ev. ref. egyházak szállítója,

BUDAPEST, VII. Erzsébet-körút 29.

Javításokra s vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

100-29